

УДК 330.101.541: 336.71

О.С. Вовченко, асистент кафедри грошового обігу і кредиту

Науковий керівник: С.Б. Єгоричева, канд. економ. наук, доцент

Полтавський університет споживчої кооперації України

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

Одним із критеріїв оцінки впливу окремого банку та банківської системи в цілому на макроекономічне середовище є обсяг виданих та повернутих кредитів. Тут мається на увазі зміна маси кредитних ресурсів у масштабах усієї економічної системи, що безпосередньо впливає на динаміку пропозиції грошей, а через неї – на загальну кон'юнктуру ринку і темпи розвитку держави. Тому вивчення макроекономічних аспектів кредитування є досить актуальним особливо в період занепаду економіки.

Варто відмітити, що управління кредитними відносинами повинно відбуватися на основі певних закономірностей розвитку кредиту, які забезпечують збалансоване підтримання інтересів усіх суб'єктів економічних відносин.

На макроекономічному рівні можна визначити наступні закономірності руху кредиту [1]:

- кількісні параметри розвитку кредиту повинні бути адекватними динаміці обсягів ВВП;
- постійне балансування загальних сум кредитних вкладень і позичених ресурсів;
- спрямування коштів з нерентабельних галузей і секторів економіки у високорентабельні;
- переміщення тимчасово вільних ресурсів із сектору домашніх господарств у сектор фірм, тобто фінансування зростання капіталу в реальному секторі економіки.

Саме на основі даних закономірностей будується практика управління кредитними відносинами. На нашу думку, особливо важливо їх дотримуватися в сучасних умовах невизначеності орієнтирів розвитку країни, коли банки повинні реагувати на зміни макроекономічного середовища, основними з яких є: зменшення розміру ВВП, зростання дефіциту платіжного балансу, інфляції, рівня безробіття, зниження валютного курсу гривні та доходів всіх економічних суб'єктів. Під впливом цих чинників у банків загострюються проблеми ліквідності і платоспроможності, а тому вони всіма можливими методами намагаються залучити кошти та забезпечити умови своєчасного погашення кредитної заборгованості. Для вирішення останнього завдання українські банки застосовують наступні методи:

1. Скасування штрафних санкцій. В багатьох банках з початку року стартували акції, що скасовували штрафні санкції позичальникам за несвоєчасне погашення кредиту і відсотків за ним. Головна мета таких акцій – отримувати кошти боржників на погашення саме заборгованості, що зменшить потребу банків у формуванні резерву, а отже, підвищить прибутковість.

2. Пролонгація боргу. Даний метод використовується наступним чином – застосовується збільшення терміну кредиту, за рахунок чого знижується сума щомісячних платежів. У сучасних умовах це відбувається без зміни процентної ставки. За умов пролонгації боргу банк пізніше отримає кошти, але його доходи збільшуються, оскільки продовжується період нарахування відсотків.

3. Реструктуризація боргу. Банки та позичальники-фізичні особи в разі надання кредитів у іноземній валюті для особистих потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, мають право укладати до основних кредитних договорів додаткові договори відповідно до умов яких, позичальники мають право сплачувати заборгованість за кредитом та нарахованими процентами у гривні.

4. Кредитні канікули – це можливість для позичальника певний строк не виплачувати банку кредитну заборгованість. Відстрочка кредитних виплат може бути як повною (коли не платиться ні кредит, ні відсотки по ньому), так і частковою (коли потрібно погашати або тільки кредит, або відсотки за його користування). Клієнт у будь-який момент, навіть під час кредитних канікул, може заплатити банку суму більшу, ніж це визначено графіком, при цьому комісія за дострокове погашення зніматися не буде.

5. Передача в лізинг заставної квартири позичальнику. Банк може стягнути заборгованість у вигляді самої заставної квартири і віддати її позичальникові в лізинг із правом подальшого викупу. У такому випадку вносить щомісяця орендну плату банку, продовжуючи на законних підставах користуватися житлом.

6. Зниження процентної ставки за кредитом. Якщо говорити про такий метод залучення банками коштів, то тут на підтримку позичальникам, які втратили роботу, виступив і парламент. Він зобов'язав НБУ регламентувати для безробітних зниження процентної ставки за кредитами. Зменшити вартість кредиту зможуть позичальники, які стали на облік у службу зайнятості після 1 жовтня 2008 року.

7. Встановлення лояльного та пільгового курсів валюти – це можливість придбати валюту для погашення чергового щомісячного платежу та простроченої заборгованості по кредитах, наданих в доларах США, по курсу, нижчому за ринковий. Наприклад, на 13.09.2009 р. ПриватБанк встановив пільговий курс валюти для програм «Авто в кредит», «Житло в кредит» та «Мікрокредитування» у розмірі 7,4 грн. за 1 долар США.

Ефективне управління активами та зобов'язаннями банків сприятиме збільшенню їх ресурсної бази для довгострокового кредитування економіки, що є важливою складовою розвитку банківського сектору та досягнення стабілізації макроекономічних показників. У процесі акумуляції коштів від ефективної діяльності банків залежить і ефективність процесів нагромадження капіталу у механізмі суспільного відтворення. Формуючи на фінансовому ринку попит на грошовий капітал, сьогодні банки не лише намагаються мобілізувати вільні та кредитні грошові засоби, наявні в економіці, а й формувати ефективні стимули до їх накопичення з метою подальшого спрямування грошового капіталу в реальний сектор економіки. Таким чином,

банки навіть в кризових умовах намагаються забезпечити безперебійність суспільного відтворення, що перетворює їх у важливий фактор макроекономічного зростання.

Література:

1. Гроші та кредит: Підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пудовкіна та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 602 с.